

Sejm RP VIII kadencji

RAPORT ZBIORCZY

Z PRAC PARLAMENTARNEGO ZESPOŁU
ds. PRZYSZŁOŚCI EDUKACJI

styczeń 2018 – luty 2019

SŁOWO WSTĘPU

Szanowni Państwo!

Celem prac Parlamentarnego Zespołu ds. Przyszłości Edukacji było przygotowanie rekomendacji w zakresie zmian w systemie edukacji dla partii politycznych. W trakcie ponad rocznej debaty pragnęliśmy odpowiedzieć na pytania, czego oczekujemy od polskiej szkoły i jakim społeczeństwem chcemy być w przyszłości, by później wypracować wraz z ekspertami najlepsze propozycje rozwiązań dla polskiej szkoły. Edukacja jest zbyt ważna, by zostawić ją jedynie politykom. Powinniśmy w drodze jak najszerzej debaty publicznej osiągnąć konsensus w zakresie celów polskiej edukacji.

Trudno jednak oczekiwać od obecnej władzy, że włączy się do takiej debaty, będzie to bardzo ważne zadanie dla nowego rządu. To musi być debata, która określi 30-40-letnią perspektywę strategiczną rozwoju polskiej edukacji. Nasz zespół zaproponował w manifeście jasną wizję edukacji na ten okres i można ją przyjąć jako wstęp do debaty o całościowej strategii społecznej.

Dla nas oczywiste jest, że szkoła powinna rozwijać zainteresowania uczniów i ich postawy prospołeczne, uczyć krytycyzmu i samodzielnego myślenia. Jeżeli zgodzimy się, że polska szkoła ma utrzymywać demokratyczny sposób sprawowania władzy w państwie oraz odzwierciedlać wartości współczesnej demokracji obywatelskiej, sposób zarządzania szkołą, podmiotowości uczniów, partycypacji i uprawnień poszczególnych podmiotów i organów szkoły powinny być przedmiotem głębokiej zmiany.

Nie będzie zaangażowania społecznego w lokalną samorządność, jeśli nie nauczymy uczniów samorządności uczniowskiej w szkole. Jeżeli społeczna aktywność nie będzie stymulowana i kształcona na początku drogi edukacyjnej,

będziemy mieli nadal problem z partycypacją polityczną i nadal będziemy społeczeństwem o wyjątkowo niskim poziomie kapitału społecznego. Młodzi ludzie powinni dobrze rozumieć zasady demokracji, żeby móc samodzielnie ocenić wydarzenia, które mają miejsce w dzisiejszej Polsce.

Podczas debat dużo czasu poświęciliśmy niezwykle ważnej sprawie, jaką są kwalifikacje nauczycielskie i status zawodu nauczycielskiego w społeczeństwie. Kształcenie uniwersyteckie nauczycieli, ich motywowanie i kwalifikowanie do zawodu, możliwości odbycia realnego stażu pod okiem doświadczonych i profesjonalnych praktyków i awans zawodowy to kwestie nad którymi zespół pochylał się wielokrotnie i przygotował ciekawe rozwiązania.

W imieniu parlamentarzystów pragnę serdecznie podziękować każdej z ponad stu osób zaangażowanych w prace Zespołu. Teraz czas na następny krok! Musimy zadbać, aby rekomendacje zespołu były systematycznie wprowadzane do przyszłego systemu polskiej edukacji. Polska szkoła potrzebuje zmiany! Raport składamy na ręce polityków, którzy będą odpowiedzialni za przygotowanie i realizację programów wyborczych.

Kinga Gajewska

Posel na Sejm RP, Przewodniczaca Zespołu Parlamentarnego ds. Przyszłości Edukacji

KALENDARIUM PRAC

Zespołu Parlamentarnego ds. Przyszłości Edukacji

AUTORZY:

Koordinacja i redakcja raportu: Kinga Gajewska, Zofia Grudzińska.

Koordinatorzy podzespołów: Hanna Kędzierska, Zofia Grudzińska, Marianna Kłosińska, Michał Sienicki, Jarosław Pytlak, Mirosław Sielatycki, Krzysztof Skolimowski, Krzysztof Konarzewski, Barbara Kapruziak.

SPOTKANIA CAŁEGO ZESPOŁU

Miejsce spotkań: Sejm RP, Ambasada Finlandii, Biuro Poselskie Kingi Gajewskiej, Zespół Szkół STO na Bemowie.

Styczeń 2018: Projektowanie przyszłych działań - zgłaszanie obszarów tematycznych.

Marzec 2018: Istota funkcjonowania szkoły – otwarta dyskusja problemowa. Konstytuowanie się zespołów roboczych

Kwiecień-Maj 2018: Opracowanie Manifestu

Lipiec 2018: Zespół roboczy ds. Kształcenia nauczycieli– przedstawienie rekomendacji

Październik 2018: Zespół roboczy ds. Podstawy Programowej Zespół roboczy ds. Relacji szkół z Administracją i Innymi Interesariuszami– przedstawienie rekomendacji

Listopad 2018: Zespół ds. Edukacji Demokratycznej– przedstawienie rekomendacji. Prof. Krzysztof Konarzewski – przedstawienie rekomendacji

Luty 2019: Zespół ds. Szkolnictwa Zawodowego i Zespół ds. Funkcjonowania Szkoły (Autonomia Szkoły)– przedstawienie rekomendacji. Zamknięcie fazy roboczej prac Zespołu

REKOMENDACJE WYPRACOWANE PRZEZ POSZCZEGÓLNE ZESPOŁY ROBOCZE

UWAGA: *Przyjęto porządek chronologiczny; nie odzwierciedla on żadnej hierarchii ważności problematyki analizowanej przez poszczególne zespoły.*

Problem: System edukacji przypomina w swojej strukturze układ domina, w którym modyfikacja każdego elementu wpływa na kształt całości. Jednocześnie, z przyczyn praktycznych, nie byłoby możliwe ani zalecane wprowadzanie wszystkich proponowanych rekomendacji jednocześnie. Z drugiej strony istnieje pewien logiczny porządek ich wdrażania, swoista mapa drogowa działań, której opracowanie powinno zapoczątkować proces zmian (np. trudno wdrażać zmieniony format Podstawy Programowej, nie modyfikując wcześniej systemu kształcenia nauczycieli, by byli dostatecznie przygotowani do pełnej samodzielności w tworzeniu lokalnych podstaw

programowych: można założyć, że od momentu podjęcia decyzji o wprowadzeniu zmian, należy równolegle rozpocząć prace nad zmienianiem formatu i treści Podstawy Programowej, wdrożyć nowy sylabus kształcenia nauczycieli oraz doskonalenie wszystkich nauczycieli już pracujących w systemie – by dopiero po trzech-czterech latach być przygotowanym do wprowadzenia przygotowywanych zmian).

Rekomendacja: Opracowania takiej mapy drogowej należy się podjąć, gdy tylko zapadnie decyzja, które z postulowanych rekomendacji staje się częścią programu modyfikacji systemu edukacji.

TRANSMISJE
NA ŻYWO
Z POSIEDZEŃ

[http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/agent.xsp?
symbol=ZESPOL&Zesp=521](http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/agent.xsp?symbol=ZESPOL&Zesp=521)

ZESPÓŁ PARLAMENTARNY
DS. PRZYSZŁOŚCI EDUKACJI

MANIFEST

**DZIECKO NIE DOPIERO BĘDZIE,
ALE JUŻ JEST CZŁOWIEKIEM
(J. Korczak)**

Reforma systemu edukacji w Polsce, wprowadzana w życie przez władze od roku 2016, budzi sprzeciw w szerokich kręgach społeczeństwa. Wynika on z wielu przyczyn, wśród których wskazuje się przyjęcie przestarzałej koncepcji człowieka, a co za tym idzie wizji placówki edukacyjnej, opartej na transmisji informacji od nauczycieli do uczniów. Zarzuca się reformie umacnianie centralistycznej struktury systemu na wszystkich jego poziomach. Krytykę ze strony wielu specjalistów wywołuje zmieniona podstawa programowa, a powszechny sprzeciw – gwałtowne tempo zmian, które godzą w dobro wielu roczników obecnych uczniów, w sposób niedopuszczalny zmieniając programy nauczania oraz ścieżki kształcenia nawet w trakcie poszczególnych jego etapów.

Anachroniczne założenia, a także pozorowanie przez MEN debaty w fazie przygotowawczej oraz ignorowanie zastrzeżeń i wniosków zgłaszanych przez organizacje społeczne i gremia naukowe spowodowały, że reforma nie rozwiązuje istotnych problemów polskiej oświaty. Nie stanowi ona tak potrzebnego kroku w kierunku nowoczesności i dostosowania do realiów i potrzeb społecznych epoki czwartej

ZESPÓŁ PARLAMENTARNY DS. PRZYSZŁOŚCI EDUKACJI

rewolucji przemysłowej, a wręcz przeciwnie, nawiązuje do modelu sprzed co najmniej ćwierć wieku. Stanowi gigantyczne marnotrawstwo ludzkiego czasu i energii, zarówno w wymiarze jednostkowym, jak całego społeczeństwa.

W toku codziennych zmaganiań ze skutkami reformy, będących udziałem władz samorządowych, nauczycieli i dyrektorów placówek oświatowych, uczniów i ich rodziców, powstają postulaty i pomysły co zrobić – doraźnie lub długofalowo, żeby było lepiej. Różne elementy obecnego systemu można i trzeba będzie zmienić, gdy tylko pozwolą na to warunki polityczne. Świat idzie do przodu i w tym kierunku powinna podążać także polska edukacja.

Z myślą o tej perspektywie już dziś trzeba zebrać padające propozycje, uporządkować je, uzupełnić i przetworzyć w spójną wizję nowoczesnego systemu oświaty. Fundamentem tego dzieła, swoistym drogowskazem, musi być odpowiedź na pytanie:

Jakim potrzebom społeczeństwa powinien wychodzić naprzeciw system edukacji?

Proponowana poniżej odpowiedź wynika z analizy współczesnego świata, którego najważniejszymi cechami wydają się być: zmienność i niepewność, obie rozumiane zarówno w znaczeniu pozytywnym (zmiany na lepsze; nowe drogi rozwoju, dzisiaj jeszcze nawet niemożliwe do przewidzenia), jak negatywnym (trudność ogarnięcia tego, co się dzieje, wiele zagrożeń, znanych i jeszcze nie znanych). Niewątpliwie świat pędzi do przodu w pogoni za rozwiązaniem wszystkich swoich problemów. Wobec takich realiów przed systemem edukacji należy postawić trzy główne zadania:

- 1. Placówki edukacyjne muszą zapewniać młodym ludziom różnorodne możliwości indywidualnego rozwoju oraz skutecznie wspierać ten rozwój.**

ZESPÓŁ PARLAMENTARNY
DS. PRZYSZŁOŚCI EDUKACJI

Zróżnicowanie, indywidualizacja oferty edukacyjnej, to zwiększona szansa, że absolwent znajdzie satysfakcjonujące dla siebie i pożyteczne dla innych miejsce w społeczeństwie.

Dlatego w placówkach edukacyjnych odbywa się:

- odkrywanie i rozwijanie uzdolnień i zainteresowań,
- wspieranie samodzielności i umiejętności krytycznego myślenia,
- rozwijanie kompetencji społecznych, m.in. umiejętności pracy zespołowej, rozwiązywania konfliktów, negocjowania,
- rozwijanie postaw współodpowiedzialności za tworzoną z innymi wspólnotę,
 - niwelowanie barier edukacyjnych,
- kształtowanie umiejętności i postaw niezbędnych do uczenia się przez całe życie.

2. Placówki edukacyjne muszą budować spójność społeczną (w różnych wymiarach).

Młody człowiek spędza w placówkach edukacyjnych kilkanaście lat. Gromadzi tam doświadczenia społeczne, które rzutują na całe dorosłe życie. Ważne, by były korzystne z punktu widzenia społeczeństwa – pokazywały korzyści ze współpracy, uczyły szacunku dla reguł, ale zarazem zachęcały do aktywności na rzecz ich modyfikowania, negocjowania.

W tym aspekcie rozwoju młodych ludzi placówka edukacyjna musi im zapewnić:

- możliwość dialogu, w którym nauczyciele i wychowawcy biorą pod uwagę ich argumenty,
 - respektowanie prawa do zadawania pytań i wyrażania wątpliwości,
- możliwość i zachętę do pracy zespołowej, kształtującej umiejętność współpracy w realizacji określonych celów, zamiast rywalizacji traktowanej jako główne źródło motywacji do pracy,
- realny wpływ na funkcjonowanie szkolnej społeczności, we współdziałaniu z osobami dorosłymi.

ZESPÓŁ PARLAMENTARNY
DS. PRZYSZŁOŚCI EDUKACJI

Wspólnota szkolna powinna uczestniczyć w życiu społecznym w skali lokalnej i ogólnokrajowej; w miarę możliwości utrzymywać też kontakty międzynarodowe. Cały system musi być spójny z regulacjami przyjętymi w ramach Unii Europejskiej (np. dotyczącymi Europejskich Ram Kwalifikacji).

3. Placówki edukacyjne muszą szybko i adekwatnie reagować na rodzące się problemy i szanse dotyczące młodego pokolenia.

W szybko zmieniającym się świecie wyzwania nabrzmiewają znacznie szybciej, niż aparat urzędowy obsługujący system oświaty jest w stanie zareagować. Dlatego niezbędne jest :

- budowanie autonomii placówek edukacyjnych,
- prowadzenie debaty publicznej na poziomie lokalnym, regionalnym i ogólnokrajowym nad bieżącymi problemami społecznymi istotnymi z punktu widzenia kształcenia młodego pokolenia,
- stworzenie rozwiązań prawnych i organizacyjnych umożliwiających szybkie wprowadzanie w życie wniosków z debat edukacyjnych.

Organizacja systemu edukacji powinna się opierać na zasadzie autonomii i subsydiarności państwa, a instytucje systemu oświaty i standardy ustanowione przez państwo winny sprzyjać realizacji nakreślonych powyżej zadań.

ZESPÓŁ PARLAMENTARNY
DS. PRZYSZŁOŚCI EDUKACJI

Pomimo odrębności tematycznej prac poszczególnych zespołów pojawiły się w ich rozważaniach wspólne elementy, postrzegane jako osiowe dla modyfikacji systemu w zgodzie z założeniami Manifestu.. Są to:

1. Rekomendacja powołania organu centralnego, nie podległego strukturom władz (Komisja Edukacji Narodowej) z zadaniami m.in. monitorowania prac nad Podstawą Programową i oceny jej realizacji;
2. Rekomendacja zmiany systemu awansu zawodowego nauczycieli (szczegółowe propozycje w pracach Zespołu ds. Kształcenia Nauczycieli);
3. Rekomendacja dotycząca modyfikacji założeń, formatu, treści i procesu tworzenia Podstawy Programowej;
 - wstępne określenie celów nauczania i wymóg zgodności zagadnień wprowadzanych do programu z w/w celami oraz zapewnienie, że ogół zagadnień jest wystarczający dla osiągnięcia wszystkich celów;
 - zobowiązanie autorów do praktycznego skontrolowania na etapie tworzenia Podstawy Programowej, czy pełen zakres treści można realizować w ustalonej liczbie godzin zajęciowych (np. 60 lub 70%), bez konieczności dodatkowej nauki w domu;
4. Rekomendacja dotycząca zwiększenia autonomii placówek edukacyjnych w układaniu ramowego planu nauczania, szczególnie w aspekcie znacznego zwiększenia godzin do dyspozycji dyrektora;
5. Rekomendacja dotycząca dopuszczenia możliwości tworzenia przez placówki edukacyjne własnych wzorców organizacji pracy, w uznaniu konkretnych potrzeb środowiska;
7. Rekomendacja dotycząca wprowadzenia audytu edukacyjnego (*modyfikacja procesu nadzoru pedagogicznego realizowanego obecnie przez kuratoria*).

ZESPÓŁ PARLAMENTARNY
DS. PRZYSZŁOŚCI EDUKACJI

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ POD KIERUNKIEM
DR HAB. HANNY KĘDZIERSKIEJ, PROF. UWM

Diagnoza stanu obecnego (na podstawie: *Liczą się nauczyciele, Raport o stanie edukacji*, IBE 2013, Kędzierska H., *Kariery zawodowe nauczycieli, Konteksty - wzory pola dyskursu*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2012, Smak. M., Walczak D., *Pozycja społeczno-zawodowa nauczycieli, Raport IBE 2015, Kariera zawodowa nauczycieli w Europie. Początki pracy zawodowej, awans i system wsparcia. Raport Eurydice*. Luksembourg: Urząd Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich.)

*Zmiany procesu rozwoju i
doskonalenia profesjonalnego
nauczycieli*

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem - Brak strategii dotyczącej rekrutacji i wymogów selekcyjnych dla kandydatów na studia nauczycielskie/pedagogiczne;

Rekomendacja - Wprowadzenie (pre)selekcji dla kandydatów na studia nauczycielskie; selekcja w toku studiów/ selekcja na etapie tzw. fazy nabywania kwalifikacji w miejscu pracy (w wielu krajach staż finalizuje egzamin państwowy).

Problem - Uzyskiwanie uprawnień do wykonywania zawodu nauczyciela w tzw. skróconych ścieżkach nabywania uprawnień (kursy pedagogiczne, studia podyplomowe);

Rekomendacja - Likwidacja ścieżek alternatywnych (kursy pedagogiczne, studia podyplomowe nadające uprawnienia do nauczania; zwiększenie liczby godzin przygotowujących tzw. „przedmiotowców” do pracy pedagogicznej).

Problem - Niski wymiar godzin kształcenia pedagogicznego na studiach kształcących nauczycieli przedmiotowych;

Rekomendacja - Zwiększenie liczby godzin przygotowujących nauczycieli przedmiotowych do pracy pedagogicznej (kierunki nie-pedagogiczne).

Problem - Pozorna autonomia pracy szkoły i nauczycieli;

Rekomendacja - Wzmocnienie autonomii szkoły w odniesieniu do problemów naboru i rozwoju zawodowego nauczycieli.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem - Procedura rozwoju zawodowego nauczycieli/ awans zawodowy:

- brak koncepcji (umocowania teoretycznego modelu);
- związanie awansu wyłącznie z gratyfikacją finansową;
- odwrócona piramida awansu zawodowego (zbyt wielka liczba nauczycieli wyższych stopni);
- biurokratyczność systemu oceny;
- jednolity przebieg i tryb awansowy dla każdego nauczyciela;
- brak powiązania rozwoju indywidualnego nauczycielami z potrzebami szkoły i uczniów;
- nieprzejrzysty system finansowania i wsparcia nauczycieli w procesie doskonalenia zawodowego;

Rekomendacja – Stopniowa likwidacja obecnego systemu awansu zawodowego na rzecz systemu wspierającego autonomię nauczyciela;

- doskonalenie zawodowe jako wynik negocjacji pomiędzy celami indywidualnymi a celami organizacji konstruowane we wspólnotach praktyki;
- konstrukcja ścieżek rozwoju nauczycieli w perspektywie horyzontalnej (doskonalenie kompetencji zawodowych) i wertykalnej (stopnie specjalizacji w zakresie awansu pionowego np. opiekun stażu, doradca metodyczny, trener, zarządzający innowacjami itp. wymagające dodatkowych kwalifikacji). Ich realizacja wiązałaby się z np. zmniejszeniem pensum dydaktycznego na rzecz nowych zadań np. opieka nad stażystami, zarządzanie zmianami i innowacjami w szkole itd.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem - Kryteria oceny pracy nauczycieli: centralistyczne formy oceny;

Rekomendacje - Likwidacja centralistycznych form nadzoru pedagogicznego na rzecz wspierania ewaluacji placówek, odejście od rozumienia ewaluacji pracy szkoły i nauczycieli jako oceny;

- analiza działalności zawodowej nauczycieli wpisana w ewaluację wewnętrzną i zewnętrzną szkoły (perspektywa rozwojowa, cykle ekspansywnego uczenia się) oraz wyznaczająca kierunki doskonalenia zawodowego.

Problem – Niskie umocowanie społeczne zawodu nauczyciela, prowadzące do negatywnej selekcji do zawodu;

Rekomendacja - Radykalny wzrost wysokości wynagrodzeń nauczycieli.

ZESPÓŁ PARLAMENTARNY
DS. PRZYSZŁOŚCI EDUKACJI

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. PODSTAWY PROGRAMOWEJ

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ W SKŁADZIE: KRZYSZTOF BIEDRZYCKI, ANDRZEJ JACEK BLIKLE, ZOFIA GRUDZINSKA (KOORDYNATORKA), ADAM KALBARCZYK, EWA KORULSKA, LECH MANKIEWICZ, PIOTR PODEMSKI, OLGA SKOLIMOWSKA, KRYSZYNA STARCZEWSKA, ELZBIETA TOŁWINSKA-KRÓLIKOWSKA.

Diagnoza stanu obecnego

Podstawa programowa miała stanowić jedynie określenie zasadniczych celów (ogólnych) w procesie osiągania kompetencji w zakresie poszczególnych dziedzin dorobku poznawczego człowieka.

Nie jest to równoznaczne z zapisem swoistego „minimum programowego”, ponieważ w tym rozumieniu nadal można zapisywać treści szczegółowe, następnie dowolnie zwiększając ich liczbę – co faktycznie nastąpiło. Tymczasem najważniejszym jej elementem powinno być – poza określeniem celów na poziomie kompetencji - solidne opracowanie warunków realizacji, stanowiące wsparcie metodyczne dla nauczycieli. Wobec przeładowania treściami szczegółowymi Podstawa stała się bardziej programem, który jest z góry narzucony do realizacji. Ponieważ jednocześnie Podstawa ma być punktem wyjścia do opracowania standardów egzaminacyjnych w systemie egzaminów zewnętrznych, jej przeładowanie oddziałuje na wszystkie elementy systemu edukacyjnego.

Opracowane rekomendacje zostały uporządkowane według poziomów zasięgu oddziaływania, poczynając od fundamentalnego, dotyczącego kluczowej wartości systemu (autonomia placówki edukacyjnej), poprzez wskazania dla procesu tworzenia Podstawy, po sugestie dotyczące kwestii praktycznych.

REKOMENDACJA WIODĄCA
NIEZBĘDNA JEST DEKLARACJA
PROGRAMOWA starających się o przejęcie
władzy w kraju, iż nowe Podstawy Programowe
będą bardziej ogólne, bardziej otwarte, dające wiele
autonomii szkołom.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem – Zbytne uszczegółowienie Podstawy Programowej utrudnia zachowanie autonomii placówek edukacyjnych, umożliwienie dostosowania konkretnych programów do potrzeb lokalnych oraz zachowanie wymogu indywidualizacji nauczania (zaspokajanie potrzeb jednostkowych uczniów);

Rekomendacja - Wpisać na poziomie głównych dokumentów, że szkoła powinna zapewniać warunki do kształtowania autonomii i samodzielności każdego dziecka, stwarzając możliwości rozwijania indywidualnych zainteresowań;

- zadbać o taką konstrukcję Podstawy Programowej, która umożliwi szkołom indywidualizację nauczania, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz zaspokajanie potrzeby każdego ucznia (w tym ucznia ze specjalnymi potrzebami) w zakresie pracy na zasobach, a nie słabościach;
- ograniczyć treść Podstawy do określenia ogólnych celów w zakresie wiedzy i umiejętności, pozostawiając nauczycielom wybór metod i zakresu treści szczegółowych
- zapewnić szkole możliwość pracy według własnego programu nauczania i rozkładu zajęć lekcyjnych, zgodnie z potrzebami i możliwościami uczniów i uczennic
- stworzyć Podstawę z troską o to, by zarówno jej autorzy, nauczyciele jak i uczniowie/uczennice rozumieli, PO CO się uczą – czy to wiedzy, czy umiejętności: Podstawa Programowa powinna określać, w jakim celu podane są dane treści.

Problem – niedostosowanie do możliwości psychofizycznych uczniów - zbytne przeładowanie treściami, brak korelacji między treściami przekazywanymi na danym etapie w obrębie kilku przedmiotów;

Rekomendacja - PP nie powinna być spisem treści programowych; w jej konstruowaniu należy zadbać o korelacje treści między przedmiotami, dążyć do nauczania interdyscyplinarnego;

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem – Podstawa jest konstruowana przez wiele odrębnych zespołów, w których nadrzędną rolę wiodą eksperci akademicy. W rezultacie pojawia się dążenie do powielania w wyborze treści kryteriów akademickich oraz nie ma szans na osiągnięcie korelacji między poszczególnymi obszarami dorobku poznawczego człowieka tak, by w toku nauki uczniowie lepiej rozumieli świat;

Rekomendacja - W gronie twórców Podstawy Programowej powinni prócz ekspertów akademickich pracować nauczyciele, młodzi ludzie (np. studenci), psycholodzy rozwojowi, psycholodzy uczenia się i inni konsultanci (praktycy);

- efekty pracy zespołów powinni monitorować psycholodzy rozwojowi;
- po zakończeniu pracy poszczególnych zespołów należy skontrolować, czy pełen zakres treści można zrealizować w ustalonej liczbie godzin zajęciowych bez konieczności dodatkowej nauki w domu;
- autorzy Podstawy Programowej powinni zachować świadomość, że na poziomie szkoły podstawowej oraz licealnym w zakresie podstawowym kształcenie ma charakter ogólny, mający na celu rozumienie świata i poznanie ogólnych zasad rządzących poszczególnymi dziedzinami poznania. Przygotowanie do podjęcia studiów wyższych w określonych kierunkach odbywa się wyłącznie w ramach realizacji zakresu rozszerzonego (w szkołach średnich);

Problem – W natłoku treści szczegółowych zaniedbano wskazanie, by wiodącą rolę odgrywała kwestia opanowania przez uczniów kompetencji kluczowych (według zalecenia Parlamentu Europejskiego i OECD);

Rekomendacja – Przestrzegać nadrzędnej roli w/w wymagania.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem – ogólnie ustalane, szczegółowe siatki godzin nie tylko są nierealne w kontraście z przeładowaną Podstawą Programową, ale i ograniczają autonomię placówki edukacyjnej w jej roli elastycznego reagowania na potrzeby lokalne;

Rekomendacja - w siatce godzin regulowanej rozporządzeniem określić wyłącznie maksymalną liczbę godzin zajęć w tygodniu (na danym etapie nauczania), przy czym proporcje zajęć przeznaczonych na poszczególne przedmioty ustala szkoła, z tym, że:
- dla części przedmiotów trzeba określić limit minimalny godzin, np. dla filozofii, sztuki, edukacji prozdrowotnej, by zapobiec ignorowaniu tych obszarów, które niesłusznie są traktowane jako „mniej ważne”;

- wprowadzić etap pilotażu, by zapewnić, że do realizacji zawartych w Podstawie Programowej treści wystarcza określony przepisami margines godzin zajęciowych.

- zapewnić większą liczbę „godzin dyrektorskich” – np. 20% godzin przeznaczyć do zagospodarowania przez szkołę zgodnie z jej potrzebami, np. utworzyć nowy przedmiot, zwiększyć liczbę godzin z przedmiotu obowiązkowego, organizować zajęcia w blokach interdyscyplinarnych czy „wolne/projektowe piątki”.

Problem– Praca metodą projektu jest ważną metodą uczenia, która chociaż doceniana na poziomie aktów prawnych, jest de facto spychana na margines przez konieczność realizowania przez placówki edukacyjne przeładowanych programów;

Rekomendacja – Na realizację rozmaitych projektów (przedmiotowych, społecznych, artystycznych) należy zarezerwować nie mniej, niż 30% czasu zajęć.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem – Niezależnie od złożoności przyczyn, życie we współczesnym społeczeństwie charakteryzuje wysoki poziom postaw lękowych i trudności w dostosowaniu społecznym. Jednocześnie coraz bardziej widoczne stają się deficyty współczesnej edukacji w aspekcie przygotowania do samodzielnego, krytycznego i analitycznego myślenia;

Rekomendacja - Wprowadzić nowy przedmiot, bardziej praktyczny, niż teoretyczny, realizujący treści związane z rozwojem emocjonalnym i społecznym. Powinien być prowadzony przez psychologa;

- dowartościować edukację artystyczną i przedmioty praktyczne, zwiększyć liczbę zajęć przeznaczoną na te obszary działalności człowieka;
- wprowadzić filozofię od etapu przedszkolnego w formie zajęć przygotowujących do krytycznego myślenia i otwartego dialogu poznawczego.

***Rekomendacje zgłoszone przez prof. Krzysztofa Konarzewskiego**

Problem: Podstawa Programowa w kolejnych odsłonach stawała się coraz bardziej przeładowana, co nie pozostaje w związku z błędną metodą jej tworzenia (przez uczonych). Lekceważy się zasadę, iż treść nauczania musi pochodzić z nauk, ale ich dobór musi spełniać kryterium niezbędności danej treści dla osiągnięcia ogólnych celów edukacji.

Rekomendacja: wszelkie prace nad podstawą programową należy zaczynać od uzgodnienia ogólnych celów edukacji. Od autorów podstawy należy wymagać dowodu, że każde zagadnienie, które wprowadzają do szkół, jest niezbędne do osiągnięcia określonego celu, a ogół zagadnień jest wystarczający do osiągnięcia wszystkich celów.

Rekomendacja: proponuję przyjęcie następujących ogólnych celów edukacji:

Praca: W zakresie przygotowania młodych Polaków do pracy powinni opanować kompetencje komunikacyjne, logiczno-matematyczne oraz komputerowe;

Życie społeczne: ważna jest zdolność do uzgadniania celów i środków wspólnego działania, do czego niezbędne jest umiejętność racjonalnego podejścia do problemów społecznych, postawa szacunku do człowieka oraz patriotyzmu;

Życie osobiste: dla zapewnienia zdrowia psychicznego i fizycznego, udanych relacji z innymi i zdolności do zabawy konieczne jest opanowanie kompetencji: ochrony zdrowia fizycznego (zdrowy styl życia), ochrony zdrowia psychicznego (wglądu, panowania nad ekspresją emocji, radzenia sobie ze stresem), nawiązywania relacji intymnych oraz wartościowego spędzania wolnego czasu (kształtowanie zainteresowań, korzystanie z dóbr kultury).

ZESPÓŁ PARLAMENTARNY
DS. PRZYSZŁOŚCI EDUKACJI

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ W SKŁADZIE: KRYSZYNA GOTTNER, MARIA MORAWSKA, PIOTR PODEMSKI,
VIOLETTA PULWARSKA, MIROSŁAW SIELATYCKI, KRZYSZTOF SKOLIMOWSKI (KOORDYNATOR),
MACIEJ WOJCIK.

Diagnoza stanu obecnego: Opracowana kilkadziesiąt lat temu propozycja systemu obsługującego edukację ulegała wielokrotnym modyfikacjom, które dotyczyły poszczególnych odcinków; wprowadzane zmiany nie brały pod uwagę wagi zachowania spójności całego systemu. Członkowie zespołu przyjęli założenie, że spróbują na nowo zdefiniować rolę poszczególnych interesariuszy na polski system edukacji.

REKOMENDACJA zadań dla poszczególnych interesariuszy:

NA POZIOMIE OGÓLNOKRAJOWYM dla:

- administracji rządowej
- wyższych uczelni
- Komisji Edukacji Narodowej
- Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
- ośrodków doskonalenia zawodowego
- nadzoru pedagogicznego
- Rzecznika Praw Dziecka
- Instytutu Badań Edukacyjnych
- administracji samorządowej

NA POZIOMIE PLACÓWKI EDUKACYJNEJ dla:

- Rady Szkoły
- Dyrektora Szkoły

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

NA POZIOMIE OGÓLNOKRAJOWYM

ZADANIA ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ

REKOMENDUJEMY

1. *Finansowanie zadań oświatowych poprzez określenie wysokości subwencji dla każdej jednostki samorządu terytorialnego;*

2. *Określenie etapów kształcenia*

Przyjęcie 4 etapów kształcenia: przedszkolny, elementarny, gimnazjalny i średni. Etap średni dzieliłby się na etap średni maturalny i średni zawodowy. Czas trwania każdego etapu wynosiłby 3-4 lata, w zależności od predyspozycji każdego dziecka. Na etapie przedszkolnym i elementarnym dominowałoby nauczanie zintegrowane, realizowane pod kierunkiem jednego nauczyciela. Na etapie gimnazjalnym i średnim zajęcia prowadziliby nauczyciele specjaliści w zakresie poszczególnych przedmiotów nauczania. Każdy etap kształcenia kończyłby się oceną stopnia przygotowania każdego dziecka do kontynuacji edukacji na następnym etapie kształcenia. Ocena ta mogłaby być dokonana w formie opinii, sprawdzianu lub egzaminu;

3. *Określenie ramowych planów nauczania;*

4. *Określenie kwalifikacji (umiejętności) nauczycieli;*

5. *Określenie standardów kształcenia.*

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

NA POZIOMIE OGÓLNOKRAJOWYM

ZADANIA WYŻSZYCH UCZELNI

1. Opracowanie standardów kształcenia nauczycieli;
2. Wdrożenie standardów;
3. Przełożenie standardów kształcenia nauczycieli na

ZADANIA CENTRALNEJ KOMISJI EGZAMINACYJNEJ:

1. Przygotowanie sprawdzianów i egzaminów przejściowych (na zakończenie każdego etapu kształcenia).
 - **rekomendujemy**, aby uczniowie zdawali także sprawdziany i egzaminy kończące dany etap kształcenia dwukrotnie: w roku poprzedzającym zakończenie danego etapu i w ostatnim roku danego etapu kształcenia. Pierwsze podejście do sprawdzianu i egzaminu miałyby charakter próbny, tak jak egzamin w terminie zerowym na wyższej uczelni.
2. Określenie warunków przystępowania do poszczególnych sprawdzianów i egzaminów.
 - **rekomendujemy**, by egzamin maturalny byłby podstawą przyjęcia na studia wyższe. W technikum egzamin maturalny byłby zdawany w klasie 3 i 4, tak jak w liceach ogólnokształcących.
 - **rekomendujemy**, by szkoły zawodowe uzyskały autonomię analogiczną do autonomii wyższych uczelni w zakresie przygotowywania i przeprowadzania egzaminów zawodowych.

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

NA POZIOMIE OGÓLNOKRAJOWYM

ZADANIA RZECZNIKA PRAW DZIECKA:

1. *Nadzór nad przestrzeganiem prawa dzieci do nauki*

ZADANIA KOMISJI EDUKACJI NARODOWEJ:

Rekomendacja – w celu ułatwienia procesu zdystansowania systemu oświaty od aparatu o charakterze politycznym (partie, rząd), postulujemy powołanie odrębnego i niezależnego organu, na wzór Komisji nadzoru Finansowego, który monitorowałby formułowanie podstawowych dokumentów regulujących procesy edukacyjne:

1. Opracowanie wszystkich podstaw programowych
2. Ocena stopnia realizacji podstaw programowych

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

**Rekomendacje zgłoszone przez prof. Krzysztofa Konarzewskiego*

ZADANIA RADY PROGRAMOWEJ PRZY MEN

Stworzyć Radę Programową, działającą przy MEN, której zadania obejmowałyby:

- tworzenie projektów zmian całości lub części podstawy programowej kształcenia ogólnego i zawodowego wraz ze szczegółowym uzasadnieniem każdej zmiany;
- zamawianie badań naukowych nad implementacją obowiązujących podstaw programowych w szkolnictwie;
- analizowanie wyników pomiaru osiągnięć szkolnych dostarczanych corocznie przez system egzaminów zewnętrznych
- rekomendowanie Ministrowi Edukacji Narodowej podręczników zasługujących na dopuszczenie do użytku szkolnego.

W skład pierwszej rady powinni wejść uczeni i nauczyciele powołani przez ministra na okres kadencji parlamentarnej.

W celu zachowania ciągłości prac nowy minister musiałby powołać do nowej rady przynajmniej połowę składu starej.

Rada powinna mieć roczny budżet przeznaczony na opłacenie badań i analiz naukowych.

Uchwały rady powinny być publikowane na stronie internetowej MEN.

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

NA POZIOMIE OGÓLNOKRAJOWYM

ZADANIA CENTRALNEJ KOMISJI EGZAMINACYJNEJ

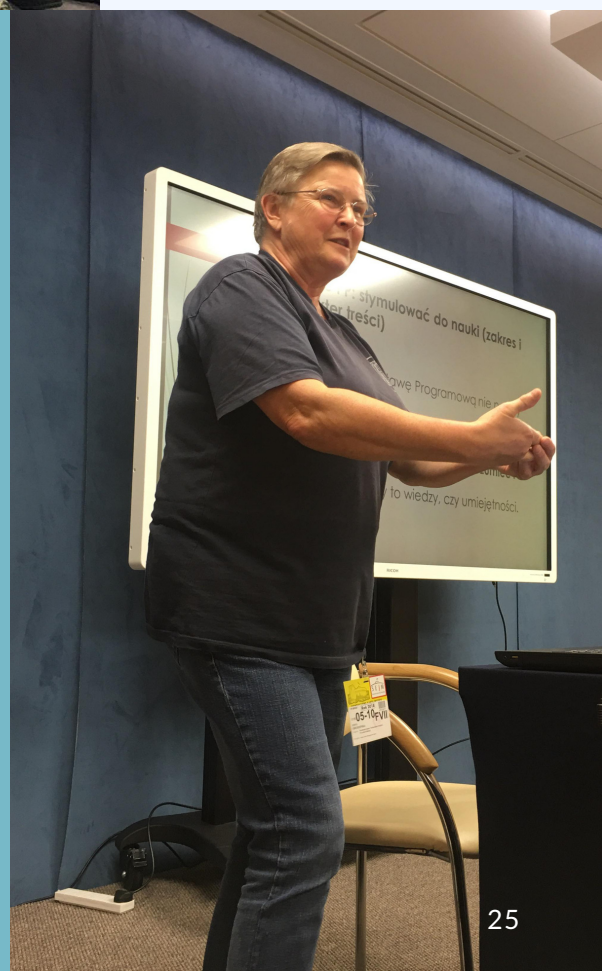
1. Przygotowanie sprawdzianów i egzaminów przejściowych (na zakończenie każdego etapu kształcenia).

- **rekomendujemy**, aby uczniowie zdawali także sprawdziany i egzaminy kończące dany etap kształcenia dwukrotnie: w roku poprzedzającym zakończenie danego etapu i w ostatnim roku danego etapu kształcenia. Pierwsze podejście do sprawdzianu i egzaminu miałyby charakter próbny, tak jak egzamin w terminie zerowym na wyższej uczelni.

2. Określenie warunków przystępowania do poszczególnych sprawdzianów i egzaminów.

- **rekomendujemy**, by egzamin maturalny byłby podstawą przyjęć na studia wyższe. W technikach egzamin maturalny byłby zdawany w klasie 3 i 4, tak jak w liceach ogólnokształcących.

- **rekomendujemy**, by szkoły zawodowe uzyskały autonomię analogiczną do autonomii wyższych uczelni w zakresie przygotowywania i przeprowadzania egzaminów zawodowych.

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

NA POZIOMIE OGÓLNOKRAJOWYM

ZADANIA OŚRODKÓW DOSKONALENIA ZAWODOWEGO:

Prowadzenie doskonalenia zawodowego dla czynnych nauczycieli;

- **rekomendujemy**, by cele i formy doskonalenia formułować w oparciu o rekomendacje wyższych uczelni (celem doskonalenia jest aktualizacja wiedzy i umiejętności nauczycieli w taki sposób, aby nauczyciele opuszczający mury uczelni i nauczyciele już pracujący zawodowo dysponowali taką samą wiedzą i umiejętnościami wynikającymi z aktualnego stanu myśli pedagogicznej).

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

NA POZIOMIE SAMORZĄDOWYM (LOKALNYM)

ZADANIA ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ

1. Określenie sieci szkół i placówek oświatowych na bazie istniejących etapów kształcenia.
Rekomendujemy, aby to samorząd decydował, jak połączy poszczególne etapy kształcenia, tworząc przedszkola i szkoły, a także zespoły szkolno-przedszkolne i zespoły szkół z wykorzystaniem istniejącej na terenie danej jednostki samorządowej, bazy nieruchomości oświatowych oraz istniejących zasobów kadrowych. Tworząc sieć szkolną samorząd kieruje się przesłanką zapewnienia wszystkim dzieciom i młodzieży możliwości kontynuowania nauki aż do zdobycia wykształcenia średniego;
2. Tworzenie warunków do edukacji, w tym zapewnienie odpowiedniej ilości budynków oświatowych, tworzących samorządową bazę oświatową;
3. Zapewnienie bezpieczeństwa uczniów.

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

**Rekomendacje zgłoszone przez prof. Krzysztofa Konarzewskiego*

FINANSOWANIE OŚWIATY

Samodzielność finansowa szkół jest iluzoryczna, co ogranicza autonomię – nie tylko przez wymogi prawa oświatowego, ale przez nadrzędną rolę decyzyjną organu prowadzącego.

Rekomendacja: Szkołami nie powinny zarządzać jednostki samorządu terytorialnego, lecz spółki non profit mające własny budżet i radę nadzorczą.

- Spółkę prowadzącą szkołę powinna wybierać jednostka samorządu terytorialnego w drodze zamówienia publicznego. Po rozstrzygnięciu przetargu samorząd zawierałby ze spółką umowę na prowadzenie placówki.

- Graniczne warunki dotyczące wypowiedzenia umowy, minimalnej kwoty subwencji itp. powinny być określone ustawowo, a ramowy wzór samej umowy należałoby opublikować w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej;

Rekomendacja dotycząca budżetu: na budżet szkoły powinny się składać: subwencja wypłacana przez jednostkę samorządu terytorialnego, dotacje i darowizny z innych źródeł oraz dochody z własnej działalności. Samorząd pozostawałby właścicielem nieruchomości oświatowych i miałby obowiązek utrzymywać je w należytym stanie. Inwestycjami w infrastrukturę i wyposażenie mogłyby zajmować się zarówno spółki ze środków własnych, jak i samorząd na podstawie umów podpisanych ze spółką.

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

NA POZIOMIE PLACÓWKI EDUKACYJNEJ

ZADANIA DYREKTORA SZKOŁY:

1. Opracowuje i publikuje roczne sprawozdanie z działalności kierowanej przez siebie szkoły.

PRZEJŚCIE Z ETAPU EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ DO SZKOLNEJ

Problem: Celowe jest zrównanie praw nauczycieli pracujących na etapie elementarnym i w szkolnych oddziałach przedszkolnych, poprzez ujednoczenie pensum dydaktycznego i uprawnień do przerw w pracy (ferie, wakacje).

Rekomendujemy, by szkolne oddziały przedszkolne przekształcić w klasy wstępne, przygotowujące do rozpoczęcia nauki na etapie elementarnym;

Rekomendujemy, by każde dziecko 5-letnie otrzymywało diagnozę przedszkolną, która informowałaby o stopniu przygotowania do podjęcia dalszej nauki. Na podstawie diagnozy rodzice decydowaliby o dalszej nauce swojego dziecka: w przedszkolu lub w klasie wstępnej, albo o skierowaniu dziecka do klasy 1 etapu elementarnego.

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

**Rekomendacje zgłoszone przez prof. Krzysztofa Konarzewskiego*

RADA NADZORCZA SZKOŁY

Szkołami nie powinny zarządzać jednostki samorządu terytorialnego, lecz spółki non profit mające własny budżet i radę nadzorczą.

ZADANIA RADY NADZORCZEJ:

- monitorowanie osiągnięć uczniów w nauce i zachowaniu, ujawnianie przyczyn niskich osiągnięć i wydawanie zaleceń, jak je usunąć;
- zatwierdzanie organizacji zajęć dydaktycznych i zakresu zadań opiekuńczo-wychowawczych, w tym określanie wysokości opłat za niektóre zajęcia wraz z zasadami zwalniania z nich rodzin o niskich dochodach;
- uchwalanie wieloletniego i rocznego budżetu szkoły i przyjmowanie sprawozdania z wykonania budżetu;
- opracowywanie planów strategicznych innowacji i inwestycji;
- prowadzenie racjonalnej polityki kadrowej (wynagradzanie, zatrudnianie; i zwalnianie nauczycieli oraz personelu pomocniczego);
- nadawanie zatrudnionym nauczycielom stopni specjalizacji zawodowej;
- pośredniczenie w rozwiązywaniu konfliktów między dyrektorem, nauczycielami i samorządem uczniowskim.

W SKŁAD SZKOLNEJ RADY NADZORCZEJ POWINNI WCHODZIĆ:

- przedstawiciele nauczycieli i rodziców pochodzący z wyboru;
 - obsadzani przez kooptację przedstawiciele lokalnych przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, fundacji, uczelni itp.
- Kadencja rady powinna być ograniczona np. do 4 lat, ale członkowie starej mogliby wchodzić do nowej bez ograniczeń.

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

NA POZIOMIE PLACÓWKI EDUKACYJNEJ

ZADANIA RADY SZKOŁY

1. Tworzenie koncepcji wychowawczo – dydaktycznej szkoły;
2. Wnioskowanie do organu prowadzącego szkołę o zlecenie przeprowadzenia przez certyfikowany podmiot audytu edukacyjnego (w przypadku braku Rady Szkoły wniosek o przeprowadzenie audytu edukacyjnego może złożyć dyrektor placówki oświatowej w uzgodnieniu z radą pedagogiczną).
Rekomendujemy, by w szkołach, do których uczęszczają co najmniej 13-letni uczniowie, powoływać Rada Szkoły, składające się z uczniów, rodziców i nauczycieli w równej proporcji. – rekomendujemy, by w szkołach, w których jest Rada Szkoły, dyrektora szkoły wybierał organ prowadzący spośród 2 kandydatów wskazanych przez Radę Szkoły (Rada Szkoły wyłania kandydatów zgodnie z opracowaną przez siebie procedurą).
W przypadku braku Rady Szkoły, kandydata na dyrektora szkoły wyłania komisja konkursowa, składająca się z przedstawicieli organu prowadzącego, organu nadzoru pedagogicznego, rady pedagogicznej, rady rodziców i nauczycielskich związków

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. RELACJI SZKÓŁ Z ADMINISTRACJĄ I INNYMI INTERESARIUSZAMI OŚWIATY

NA POZIOMIE OGÓLNOKRAJOWYM

ZADANIA INSTYTUTU BADAŃ EDUKACYJNYCH

1. Prowadzenie rejestru kwalifikacji zawodowych;
2. Prowadzenie rejestru podmiotów uprawnionych do przeprowadzania egzaminów zawodowych;
3. Monitorowanie systemu edukacji.

ZADANIA NADZORU PEDAGOGICZNEGO

- **rekomendujemy** rezygnację z obecnego umiejscowienia kuratoriów oświaty na poziomie administracji wojewódzkiej;
- **rekomendujemy** umiejscowienie organów nadzoru pedagogicznego bądź przy Komisji Edukacji Narodowej, bądź przy Rzeczniku Praw Dziecka. Nadzór pedagogiczny miałby swoją strukturę w województwach, a jego zadania obejmowałyby kontrolowanie przestrzegania w placówkach oświatowych praw dziecka i prawa oświatowego.

ZESPÓŁ PARLAMENTARNY
DS. PRZYSZŁOŚCI EDUKACJI

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. EDUKACJI DEMOKRATYCZNEJ

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ W SKŁADZIE: MARIANNA KŁOSIŃSKA, MICHAŁ SIENICKI

Porównując rozwiązania z krajów Zachodniej Europy warto zauważyć, że np. w Zjednoczonym Królestwie edukatorzy domowi mają mniej ograniczeń niż w postulowanym przez nas stanie: nie mają obowiązku zgłoszenia faktu edukacji pozaszkolnej, ani nie muszą przystępować do żadnych egzaminów. My zachowujemy obowiązek wystąpienia o pozwolenie na edukację domową i pozostawiamy obowiązek przystępowania do obowiązkowych egzaminów centralnych. Uważamy, że taki stan prawny zachowywałby równowagę między wolnością w edukacji, a możliwością interwencji w niepokojących sytuacjach.

Rozwiązania zaczerpnięte z edukacji demokratycznej pozwoliłyby bardziej dostosować przebieg nauki do indywidualnych potrzeb dzieci i młodzieży.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem - Egzaminy w edukacji domowej

Aktualnie dzieci edukowane pozaszkolnie są zobowiązane przystępować do egzaminu z podstawy programowej co rok, podczas gdy podstawa programowa wyznacza cele dla całego etapu kształcenia. Obowiązek corocznych egzaminów narzuca konieczność upodabniania kolejności podawania treści programowych do programów szkolnych (podręcznikowych).

Rekomendacja - uczniowie w edukacji domowej mają obowiązek przystąpić do egzaminu wraz z ukończeniem etapu edukacyjnego;

Rekomendacja - należy dać dyrektorowi szkoły możliwość odstąpienia od egzaminowania dzieci w edukacji pozaszkolnej, jeśli uzna, że w przypadku danej rodziny nie ma takiej potrzeby.

Takie rozwiązania pozwoliłyby bardziej dostosować przebieg nauki do indywidualnych potrzeb dzieci.

Problem - Szkoły eksperymentalne

Obecnie poza edukacją stricte domową prawo nie przewiduje możliwości organizowania nauki w placówkach edukacyjnych bez konieczności realizacja Podstawy Programowej i przestrzegania siatki zajęć określonej w rozporządzeniach MEN. Rodzice, którzy chcą, by ich dzieci uczyły się w placówkach, realizujących inne wzorce edukacyjne, są zmuszeni zgłaszać – niejako wbrew prawdzie – fakt edukacji domowej.

Rekomendacja - zwiększyć otwartość systemu na przeprowadzanie eksperymentów pedagogicznych. Szkoły miałyby możliwość przyjęcia własnego programu edukacyjnego zamiast powszechnie obowiązującej podstawy programowej;

Rekomendacja – dać placówkom eksperymentalnym prawo do prowadzenia rekrutacji w sposób adekwatny do ich specyfiki, ponieważ spójność filozofii wychowawczej szkoły z poglądami rodziców potrafi być kluczowym warunkiem powodzenia tego typu projektów. Takie rozwiązanie dałoby możliwość badania różnorodnych nurtów edukacyjnych, poszerzania wiedzy pedagogicznej i implementowania sprawdzonych rozwiązań do systemu edukacji.

ZESPÓŁ PARLAMENTARNY
DS. PRZYSZŁOŚCI EDUKACJI

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. FUNKCJONOWANIA SZKOŁY

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ W SKŁADZIE: KAROLINA KOZAK, DANUTA KOZAKIEWICZ, MARTA KRASUSKA-BETIUK, MAŁGORZATA KUŁACZKOWSKA, DOROTA LISOWSKA, AGNIESZKA MILBRANDT, DOROTA OLEKSIK, AGNIESZKA OLSZEWSKA, JAROSŁAW PYTLAK (KOORDYNATOR), KRYSZYNA STARCZEWSKA, ALBERT STOMA, WŁODZIMIERZ TABORYSKI, EDYTA ZEBROWSKA.

Diagnoza stanu obecnego: Po trzydziestu latach budowania III Rzeczypospolitej, w dziedzinie edukacji, po wielu, często radykalnych i kosztownych reformach, w istocie stoimy w punkcie wyjścia. Ponownie, a może raczej wciąż, mamy całkowicie scentralizowany system, zarządzany hierarchicznie, „góra-dół”, od najwyższego do najniższego szczebla. Działalność placówek oświatowych koncentruje się na wprowadzaniu w życie koncepcji narzuconych przez władze, w myśl drobiazgowych wytycznych zapisanych w ogromnej liczbie dokumentów, zarówno dotyczących organizacji nauki, jak regulujących wiele innych sfer funkcjonowania placówek oświatowych. Dokonujący się w ciągu minionego trzydziestolecia bezprecedensowy postęp technologiczny nie spowodował bynajmniej rewolucji w dydaktyce, natomiast obciążył nauczycieli i dyrektorów ogromną liczbą nowych, biurokratycznych zadań. Podobnie jak za czasów PRL, placówki oświatowe służą bardziej systemowi niż dzieciom, stanowiąc przedmiot drobiazgowej urzędniczej regulacji i kontroli.

Przed społeczeństwem i służącymi mu instytucjami edukacyjnymi stają dzisiaj inne niż kiedyś wyzwania i otwierają się zupełnie nowe możliwości. Adekwatna reakcja wymaga, między innymi, głębokiej zmiany w instytucjach edukacyjnych, jednak zdecydowanie innej, niż niesie ze sobą tzw. reforma Zalewskiej, wprowadzana w życie od 2017 roku.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem - Zbiurokratyzowana i skrupowana drobiazgowymi regulacjami prawnymi placówka oświatowa nie jest zdolna szybko i sprawnie korzystać z możliwości, jakie stwarza postęp technologiczny, ani działać w sposób innowacyjny. Nie jest również zdolna dostosowywać się do specyficznych potrzeb własnych uczniów i elastycznie reagować na zmiany zachodzące w otoczeniu społecznym.

Rekomendacja - W tej sytuacji najbardziej wskazanym kierunkiem zmian w polskiej oświacie wydaje się ograniczenie gorsetu regulacji, krępującego działalność ludzi w instytucjach edukacyjnych. Należy dążyć do tego, by opierając się na ramowych jedynie wytycznych, określonych przez państwo, realizowały one własne koncepcje programowe, zorientowane na potrzeby swoich podopiecznych, równocześnie wychodzące naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom lokalnych społeczności. Aby na fundamencie tak rozumianej autonomii mogły powstawać zespoły złożone z nauczycieli świadomych swoich zadań wychowawczych i edukacyjnych, życzliwych wobec uczniów, szanujących ich, oraz dobrze współpracujących ze sobą i rodzicami młodych ludzi;

Rekomendacja - Postulujemy zatem dokonanie przemyślanych, a niezbędnych w tym celu zmian w systemie oświaty, choć bez naruszania – z przyczyn pragmatycznych – obecnej jego struktury. Ich efektem powinno być wykreowanie placówek nowoczesnych pedagogicznie, mających znacznie większy niż obecnie zakres autonomii programowej i organizacyjnej.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem - zapewnienie warunków, by placówki edukacyjne znamionowała nowoczesność pedagogiczna. Placówka oświatowa działająca zgodnie z możliwościami i potrzebami końca drugiej dekady XXI wieku, powinna:

- służyć wszechstronnemu rozwojowi młodego człowieka:
 - o wychodząc naprzeciw jego potrzeb rozwojowych na każdym etapie edukacji,
 - o traktując go w sposób holistyczny;
- uczyć współodpowiedzialności za tworzoną z innymi wspólnotę – społeczność szkolną, lokalną, państwo;
- przygotowywać do życia – kształcić kluczowe kompetencje, szczególnie „miękkie” (kompetencje przyszłości);
- zachowywać otwartość na otaczający świat, w skali mikro i makro, w tym:
 - o aktywnie współtworzyć środowisko lokalne,
 - o podejmować w swoich działaniach problemy współczesnego świata,
 - o korzystać z osiągnięć nauki.

Rekomendacja - Do osiągnięcia tego celu konieczna jest autonomia programowa i organizacyjna. Placówka oświatowa powinna działać w sposób autonomiczny, uwzględniając wszakże wymagania określone przez państwo w podstawie programowej, ramowym planie nauczania oraz zasadach oceniania i promowania;

Rekomendacja - Podstawa programowa powinna zawierać elementy programu edukacyjnego i wychowawczego obowiązujące wszystkie placówki edukacyjne, sformułowane w języku kompetencji i o takim zakresie, by na jej realizację potrzeba było nie więcej niż 2/3 przewidzianego czasu nauki przedmiotów obowiązkowych. PP powinna uwzględniać wymogi egzaminacyjne.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem - Bezsposornie autonomia placówki edukacyjnej powinna mieć swoje granice.

Rekomendacja – granice te powinny zakreślać:

- Ramowy plan nauczania (określa wymiar zajęć edukacyjnych, finansowanych przez państwo.

Wskazuje przedmioty obowiązkowe na poszczególnych etapach edukacji wraz z minimalnym wymiarem czasu ich nauki, obejmującym nie więcej niż 2/3 łącznego wymiaru). Sposób wykorzystania pozostałego czasu ustalany powinien być w koncepcji programowej placówki, włącznie z możliwością łączenia przedmiotów nauczania i wprowadzania własnych;

- zasady oceniania i promowania określone w przepisach państwowych powinny wyznaczać sposób wartościowania osiągnięć edukacyjnych uczniów i warunków uzyskiwania promocji na kolejne lata nauki, skalę ocen wymaganych na świadectwie ukończenia klasy oraz minimalne warunki promocji na kolejny rok nauki oraz ukończenia szkoły danego typu.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem - planowanie i organizowanie codziennego funkcjonowania placówki oświatowej jest obecnie relatywnie szczegółowo regulowane aktami prawnymi z poziomu centralnego oraz uchwałami organu prowadzącego;

Rekomendacja – zadanie to powinno (uwzględniając w/w granice) leżeć w gestii szkoły;

- Podstawą działalności każdej placówki powinna być jej koncepcja programowa, opisująca w różne aspekty działalności, w tym obowiązkowo: ofertę programową, sposób organizacji nauki, zasady oceniania;
- Pierwsza koncepcja programowa placówki powinna być uchwalana przez gremium złożone z przedstawicieli organu prowadzącego, rady pedagogicznej i rodziców, a przypadku szkół ponadpodstawowych, także samorządu uczniowskiego. Dokonywanie zmian w obowiązującej koncepcji programowej, na wniosek dyrektora, rady pedagogicznej, rady rodziców lub organu prowadzącego, winno być prerogatywą rady placówki;
- Zaprezentowanie wizji realizacji koncepcji programowej, w tym autorskich propozycji jej modyfikacji, powinno stanowić zasadniczy element merytoryczny konkursu na stanowisko dyrektora placówki.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Inne rekomendacje dotyczące spraw mających istotny wpływ na funkcjonowanie placówek oświatowych, zgłoszone podczas dyskusji w zespole

1. Dokonanie przeglądu aktów prawnych dotyczących obowiązków dyrektora placówki oświatowej w celu ograniczenia jego obowiązków, szczególnie w zakresie biurokracji. Przywrócenie dyrektorowi pozycji pierwszego nauczyciela w zespole;
2. Ułatwienie organizowania zajęć w innym systemie, niż klasowo-lekcyjny;
3. Promowanie edukacji włączającej, jako najbardziej wskazanej zarówno ze względów pedagogicznych, jak społecznych;
4. Rozwój egzaminów zewnętrznych w kierunku sprawdzania umiejętności krytycznego myślenia i samodzielności poznawczej uczniów.
5. Obligatoryjne powołanie rad szkół, a fakultatywne – rad rodziców;
6. Zapewnienie stałej opieki psychologa w każdej szkole, w wymiarze co najmniej pół etatu na każdą rozpoczętą setkę uczniów;
7. Rozluźnienie wymagań związanych z kwalifikacjami nauczycieli (z wyjątkiem pedagogicznych), szczególnie w klasach 4-8 szkoły podstawowej; w szczególności rozszerzenie możliwości uznawania kwalifikacji w dziedzinach pokrewnych;
8. Przyjęcie standardu minimalnego wyposażenia placówki oświatowej każdego typu;
9. Możliwość aktywnego działania placówki w sferze własnej ekonomii, w tym realny wpływ na sposób wydatkowania posiadanych środków oraz możliwość gromadzenia dodatkowych funduszy i decydowania o ich wydatkowaniu (także w ramach Rady Rodziców).

ZESPÓŁ PARLAMENTARNY
DS. PRZYSZŁOŚCI EDUKACJI

REKOMENDACJE ZESPOŁU DS. SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO

OPRACOWANE PRZEZ ZESPÓŁ ŁÓDZKIEGO CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI I KSZTAŁCENIA
PRAKTYCZNEGO (KOORDYNATORKA BARBARA KAPRUZIAK), WSPÓŁPRACA: MACIEJ WÓJCIK

Diagnoza stanu obecnego: W szkołach zawodowych z każdym rokiem pogłębiają się problemy dyrektorów związane z zapewnieniem kadry nauczycielskiej w obszarze przedmiotów/modułów zawodowych. Najczęściej zatrudniani są emeryci, ponieważ absolwenci uczelni technicznych nie chcą podejmować pracy w charakterze nauczyciela ze względu na niskie wynagrodzenie (obecnie nauczyciel stażysta otrzymuje 2417,-zł brutto – kwotę zbliżoną do wynagrodzenia minimalnego) oraz długi okres (wieloletni) osiągnięcia kolejnych stopni awansu zawodowego.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem - Wprowadzenie do szkoły specjalistów z rynku pracy. Jest to krok we właściwym kierunku, ale nie rozwiąże problemu braków kadrowych na większą skalę z wielu powodów – m.in. braku przygotowania pedagogicznego specjalistów, nieatrakcyjnego dla pracownika z przemysłu nauczycielskiego wynagrodzenia nawet w przypadku nauczyciela dyplomowanego (aktualnie – 3317,-zł brutto);

Rekomendacja - Należy bezwzględnie obniżyć pensum dydaktyczne nauczycieli kształcenia zawodowego z 20 godzin do 18. Specyfika kształcenia w zawodzie wymaga od nauczyciela większego wysiłku związanego z przygotowaniem i prowadzeniem zajęć – dynamiczne zmiany w przemyśle, technice i technologiach wymuszają stałą aktualizację wiedzy (konieczność permanentnego doksztalcania się, doskonalenia, samokształcenia) i materiałów dydaktycznych (konieczność opracowania własnych materiałów, ponieważ nieliczne podręczniki specjalistyczne ze względu na cykl wydawniczy i procedury formalno-prawne szybko się dezaktualizują; poza tym powstają nowe zawody w wyniku np. eksperymentów pedagogicznych/zgłoszeń pracodawców i nie ma do nich żadnej obudowy dydaktycznej).

Problem- Brak nauczycieli kształcenia zawodowego. Zwiększenie pensum dydaktycznego, powodujące w efekcie obniżenie wynagrodzenia (stawki za 1 godzinę) pogłębia jedynie sytuację kryzysową – z zawodu nauczyciela odejdą ci, którzy jeszcze funkcjonują w edukacji (zgodnie ze swoim inżynierskim, wysoko specjalistycznym wykształceniem, przejdą do pracy w przemyśle, gwarantującej im zdecydowanie wyższe zarobki);

Rekomendacja- Konieczne jest wprowadzenie wynagrodzenia zachęcającego młodych ludzi z tytułem inżyniera do podjęcia pracy w zawodzie nauczyciela kształcenia zawodowego.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem - Skomplikowana sytuacja w kwestii finansowania edukacji zawodowej w aspekcie zasad finansowania pracodawców współpracujących z edukacją. Aktualnie w firmach nie ma możliwości wydzielania odrębnych stanowisk dla celów edukacyjnych, brakuje motywatorów dla pracodawców nawiązujących współpracę ze szkołami i instytucjami oświatowymi;

Rekomendacja - wprowadzenie motywatorów dla pracodawców spowoduje większe zaangażowanie w działania na rzecz edukacji;
- może to być np. zwolnienie z podatków (ulgi podatkowe), realny zwrot kosztów kształcenia w zróżnicowanych zawodach, preferencyjne warunki rozpatrywania wniosków w ramach projektów finansowanych z środków UE, nagrody i wyróżnienia dla pracodawców szczególnie zaangażowanych we współpracę, promocja firm w mediach.

Problem - niedostateczne wykorzystanie centrów kształcenia praktycznego w polskim systemie edukacji. Z powodów przede wszystkim finansowych, nie ma możliwości, by szkoły zawodowe były wyposażone w stacje dydaktyczne odwzorowujące najnowsze osiągnięcia techniki i technologii, np. nie jest możliwe, by wszystkie szkoły kształcące w branży mechanicznej posiadały obrabiarki sterowane numerycznie;

Rekomendacja - ze względów ekonomicznych drogie stacje techniczno-dydaktyczne powinny być lokalizowane w centrach kształcenia praktycznego, których zadaniem powinno być organizowanie procesów osiągania kwalifikacji zawodowych przez uczniów różnych szkół zawodowych. Ponadto, drogie wyposażenie techniczno-dydaktyczne powinno być wykorzystane również w procesach edukacji przed-zawodowej (szkoły podstawowe i licea ogólnokształcące) oraz w procesach doskonalenia umiejętności zawodowych nauczycieli (współpraca centrów kształcenia praktycznego z powiatowymi placówkami doskonalenia nauczycieli).

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem - kształcenie zawodowe osób dorosłych oraz wspieranie uczenia się przez całe życie.

Rekomendacja- Istotne znaczenie ma również wykorzystanie stacji techniczno-dydaktycznych w kształceniu, doksztalcaniu i doskonaleniu umiejętności zawodowych osób dorosłych, które chcą podnieść swoje kompetencje lub osiągnąć nowe (kwalifikacyjne kursy zawodowe, kursy umiejętności zawodowych, warsztaty doskonalące). Ponadto w centrach kształcenia praktycznego powinny być wyeksponowane procesy doradztwa edukacyjno-zawodowego;

Rekomendacja – przywrócić nazwę „centrum kształcenia praktycznego”, która znakomicie koresponduje z opracowaną w latach dwudziestych, koncepcją manualizmu (autorstwa Władysława Przanowskiego).

Problem - finansowanie szkolnictwa zawodowego z subwencji oświatowej jest obecnie zbyt sztywne, nie uwzględnia swoistych potrzeb rozmaitych profili szkolenia zawodowego.

Rekomendacja- Istnieje konieczność zróżnicowania subwencji na kształcenie zawodowe wynikająca z:

- większych nakładów/kosztów w przypadku niektórych zawodów (np. mechatronik – drogi, ekonomista – tani),
- popularności zawodów wśród pracodawców – są zawody bardziej i mniej poszukiwane na lokalnym rynku pracy.

PROBLEM

REKOMENDACJA

Problem - Obecnie zawsze w pełni świadomie wykorzystuje się zróżnicowane formuły systemów kształcenia zawodowego. Zmiany w kształceniu zawodowym, mająca na celu wzrost jego efektywności i dostosowania do zmian na rynku pracy, wymuszają stosowanie również nowych sposobów kształcenia - kształcenia modułowego i kształcenia dualnego;

Rekomendacja – upowszechniać formułę kształcenia dualnego w placówkach prowadzących kształcenie w zawodach prostych.

Ucznia przygotowuje się do pracy w konkretnych firmach;

Rekomendacja – upowszechniać formułę kształcenia modułowego, która zbliża proces kształcenia do procesu pracy, gdzie uczeń odtwarza poszczególne zadania zawodowe - uczy się przez działanie. Kształcenie modułowe sprawdza się w sytuacjach, gdy potrzebna jest elastyczna zmiana treści kształcenia w zawodzie (podążających za zmianami na rynku pracy) i dostosowanie do zmieniających się potrzeb w zakresie osiąganych kwalifikacji i kompetencji. Koncepcja ta doskonale wpisuje się w koncepcję „uczenia się przez całe życie” oraz ułatwia mobilność zawodową. Kształcenie modułowe wiąże się z kształceniem problemowym (powiązanie teorii i praktyki, rola tutorska nauczyciela, kształtowanie umiejętności samodzielnego uczenia się), kształceniem wielostronnym (kształtowanie umiejętności formułowania komunikatów – sądów analityczno-opisowych wyjaśniających, wartościujących i normatywnych), kształceniem indywidualnym (indywidualizacja procesu kształcenia), kształceniem programowym i strukturalnym, kształceniem multimedialnym, a przede wszystkim z kształceniem zadaniowym (wykonywanie zadań zawodowych);

Rekomendacja – proponujemy upowszechnić innowacyjne rozwiązanie – koncepcję opracowaną w Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, wiążącą kształcenie modułowe z kształceniem dualnym – kształcenie modułowe;

Rekomendacja - Niezależnie od systemu kształcenia zawodowego (przedmiotowy, modułowy, dualny czy modalny) proponujemy obowiązkowy podział klasy na grupy z uwagi na efektywność pracy i bezpieczeństwo podczas zajęć.

**ZESPÓŁ
PARLAMENTARNY
DS. PRZYSZŁOŚCI
EDUKACJI**

Teraz czas na następny krok! Musimy zadbać, aby rekomendacje zespołu były systematycznie wprowadzane do przyszłego systemu polskiej edukacji. Polska szkoła potrzebuje zmiany! Raport składamy na ręce polityków, którzy będą odpowiedzialni za przygotowanie i realizację programów wyborczych.